

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1707

Dubium II. De Divinatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42515

«*Navar. Man. c. 12. Laym. l. c. Bon. Tom. 2. d. 3. q. 5. p. 1.*
 « II. Superstitio cultus superflui est v. g. I. Cerimonia
 « audiendi Misam ante ortum Solis, cum certo
 « numero, situ, ordine cereorum ; vel Sacerdotis,
 « qui dicatur Joannes ; vel qui habet Staturam
 « Christi, &c. quia hic cultus est ex se ipso inanis, &
 « ad spiritum excitandum inutilis. 2. Jejunare
 « die Dominico, cum non jejunas aliis diebus. Item
 « in Missa contra Rubricam plures formare cruces,
 « pluries dicere *Alleluja*, dicere *Gloria* vel *Credo*
 « contra Rubricas, aliasve ceremonias demere vel
 « addere (etsi fiant ex devotione ; hæc enim corri-
 « genda est) quia sunt præter Ecclesiæ consuetudi-
 « nem. Hæc tamen & similia bonâ intentione facta,
 « venialia tantum sunt ordinariè , ut docet *Tol.*
 « *Les. l. c. Navar. & Laym.* quia est materia levis, &
 « actio ex se non mala ; & multa excusat simplicitas.
 « Quod si tamen ex se mala esset, ut si rem furtivam
 « offeras, turpia verba in templo canas, ore vel
 « organo notabiliter lascivam vel ad impuritatem
 « provocantem vocem edas , est superstitio verè
 « mortalis, ut *Laym. l. c. ex commun.*

DUBIUM II.

De Divinatione.

Quid & quotuplex sit divinatio.

« **R** *Esp. I.* Divinatio est, cum quis opem dæmonis
 « tacitè vel expressè invocat, ut noscat res con-
 « tingentes, & liberè futuras, aliterve occultas,
 « & naturaliter incognoscibiles. Quæ si sint tales,
 « quas solus Deus scire potest, involvitur tacita Ido-
 « latria, quod dæmoni tribuatur Cultus divinus :

Si

Si verò sint tales, quas dæmon naturaliter scire potest (nam ex signis, aliisque modis occultis, si qua quæque cognoscere potest, etiam plurimas hominum cogitationes & res futuras, ut v. *Delr.* L.4.c.2.q.2. *Sanch.* 2. *mor.* c.38.) Nihilominus illicita est; eò quòd commercium habeatur cum Dei jurato hoste, quod importat quandam proditio- nem, & apostasiam à Deo; ac fortè etiam, ut vult *Suar.* contra *Valent.* superstitionem. v. *Laym.* L.4. T.10.c.3. *Bon.* T.2.d.3.q.5.p.3. *S.Th.* 2.2.q.5.a.1.

R. 2. Divinatio est duplex: una, in qua est invocatio vel pactum expressum cum dæmone, & generali nomine dicitur *Neuromantia*: ut, cum dæmon occulta docet per pythones, arreptivos, præstigias, per personas mortuorum vel vivorum apparentium, aliave signa in aëre, aqua, igne, speculis. Alia est, in qua tantum est invocatio vel pactum tacitum, seu interpretativum; ut cum ex lineamentis corporis, vocibus, garritu avium, & similibus, quibus se dæmon immiscere solet, quæritur cognitio, ad quam ea sunt improporcionata. *S.Th.* q. 95. Cum verò utriusque speciei variæ rursus sint species, eas hic omitto, eò quòd secundum Sententiam communiorè, in genere moris non differant, nec specialem habeant malitiam, ideòque in Confessione non fit opus explicare, an V. G. facta sit divinatio ex speculis, aëre, mortuo. &c. Expri- mendum tamen necessariò est, utrum invocatio sive pactio expressa, an tacita intervenerit, quia sive hæ moraliter inter se specie differant, sive non, notabiliter tamen mutant iudicium Confessarii. *V. Laym.* l.c. *Sanch.* l.c. *Leß.* L.2.c.43.d.5. *Delrium* q.6. & seq. *Bonac.* l.c.

R. 3. Divinatio, quæ fit per pactum expressum, & quæ dæmon expressè invocatur, excusari non potest

"à mortali; eam verò, quæ fit per pactum tantum
 "implicitum, aliquando excusari à mortali, quidam
 "asserunt, videlicet tunc, cum vel intercedit simpli-
 "citas & ignorantia non crassa, nec affectata, vel
 "fides certa non adhibetur; sed tantum timor quidam,
 "aut suspicio suscipitur eventus futuri, *Laym. l. c.*
 "*Sanch. Less. Suar. Cajet. Baldel, Tom. 2. l. 4. d. 3. n. 22. & c.*
 "eò quòd tunc superstitiosa verè non fit, cum inten-
 "tio non fit talis. *V. Suar. Less. Sanch. Laym. Cajet.*
 "*Navar. Sayr. Valent. & Tannerum d. 5. de vel. q. 7. d. 1.*
 "*num. 21. & Dub. 2. num. 23. Ex dictis resolvuntur*
 "*sequentes Casus.*

" I. Expressè censetur invocare, seu convenire,
 "& pactum facere cum dæmone, qui vel verbis
 "dæmonem invocat, vel saltem facto aliquid usur-
 "pat, per quod scit aut putat dæmonem cooperari.

" II. Is verò tacitè paciscitur, qui vanis & natura-
 "liter improportionatis utitur ad aliquid cognos-
 "cendum vel efficiendum. Neque requiritur, ut dæ-
 "mon aliquando pactus fit, se ad talis vani medi-
 "adhibitionem concursurum, eo enim ipso, quo
 "quis vanitatibus iis utitur, dæmon se immiscet,
 "sicut præter intentionem utentis fit eum invocare,
 "ut docet *Suar. Less. & Sanch. l. l. c. c.*

" III. Non excusatur à peccato, qui utendo talibus
 "rebus, de quibus constat esse naturaliter impro-
 "portionatas, protestatur se nullum cum dæmone
 "commercium intendere, quia reipsa facit contra
 "suam protestationem: Cum enim nec **DEUS**,
 "nec Angeli boni talibus se misceant, dæmon impli-
 "citè iis invocatur, uti præter citatos docet *Laym.*
 "*& Bon. l. c. c.*

" IV. Neque is excusatur, qui talia Media utilia
 "credidit propter experientias, quia has dæmon pro-
 "curat, ut homines paulatim illaqueet, & ad similia
 "usur-

usurpanda inducat. *Vid. Sanchez 2. mor. c. 38.*

V. Si quis ab astris, somniis, similibusve ita dependeat, ut omnes pene actiones suas & vitam juxta ea regulare velit, eum mortaliter peccare docet *Less. Suar. Sanch. l.c.*

VI. Ex talium observatione semel atque iterum aliquid omittere, ad quod alioqui sub mortali non teneris, veniale tantum esse censet *Cajet. & Armilla V. Somnium*. Uti & subinde timere leviter, ne ita sit, aut eveniat, quod portendunt, ut notat *Suar.*

VII. Communiter & ut plurimum, in similibus, in quibus tacitum tantum est Pactum, venialiter tantum peccari, docent consequenter Doctores supra citati & mox citandi, quia communiter ferè aliquid istorum intervenit, quæ à mortali excusare dicunt, ut v.g. quod Fides integra non adhibeatur, *Sanch. n. 21. Cajet. in summa, Armilla, &c.* Rectè tamen notat *Delrio*, esse semper rem valde periculosam, juxta illa suas actiones dirigere, etiam non credendo. *V. Sanch. l.c.*

VIII. Licita est 1. Physiognomia, quæ ex vultu, dispositione & habitudine corporis & membrorum. 2. Chiromantia, si ex lineis & partibus manuum consideret temperiem corporis, imò etiam animi propensiones & affectus probabiliter conjectet. 3. Item divinatio, quæ ex somniis conjectat hominis complexionem, & hinc affectiones animi diurnas. 4. Item illa, quæ ex avium, piscium, aliorumve animalium voce, motu, aliisve actionibus naturales aliqui effectus pronunciantur futuri ut plurimum, v.g. serenitas, pluvia, &c. 5. Astrologia naturalis, quæ effectus corporeos & naturales, ut ventos, eclipsin, fertilitatem, salubritatem, morbos & similia prædicit, quæ ad medicinam

“vel agriculturam conducunt : imò etiam, cùm
 “ex puncto nativitatìs five horoscopo, probabiliter
 “prædicat complexionem corporis & affectiones
 “animi: Quia hæ divinationes omnes naturales sunt
 “& mediis proportionatis utuntur. *Leß. d. 7.*

“ IX. Illicitæ verò sunt omnes prædictæ divina-
 “tiones, si ex iis aliquid nosci aut pronuciari inten-
 “datur circa ea, ad quæ proportionata non sunt ; ùt
 “circa effectus contingentes & liberos , aut quæ
 “à Deo pendent, ùt circa statum animæ, dona gra-
 “tiæ, divitias, honores, fortunam, nuptias, statum
 “vitæ, & similia, quorum electio voluntaria est, &
 “à libera hominum voluntate pendet : itémque
 “de rebus occultis, ùt furto, thesauro abscondito.
 “*V. Leß. l. c. Bon. n. 11. Suar. Sanch. l. c.*

“ X. Peccant, qui Ægyptios de fortuna consulunt,
 “& quidem (si fiat cum firma Fide vel scandalo, & c.)
 “mortaliter; si verò causâ curiositatis vel risûs, ùt fit
 “communiter, venialiter tantùm. *Fill. tract. 24. n. 135.*
 “*Sanch.*

“ XI. Superstitiosa est divinatio, quæ fit per sortes
 “divinatorias, ad futurum vel occultum aliquid
 “cognoscendum, quasi sortibus Vis aliqua divina
 “insit; ut si quis v. g. ex taxillorum projectione &
 “dispositione divinè, quis sit obtenturus victo-
 “riam, beneficium, & c. Idem ferè est de sortibus
 “consultoriis, quibus inquiritur, quid in hac vel
 “illa re sit agendum. Dixi: ferè: quia aliquando hæ
 “licitæ sunt, quando causæ necessitas & honestas
 “exigit, aptiòrque modus dubium vincendi non
 “apparet, dummodo fiant præmissâ Oratione,
 “cum debita reverentia; & indicium non exspectetur
 “nisi à solo Deo, ùt v. g. si quis hærens in bivio
 “aliter quoad viam se determinare non possit; vel
 “si divino instinctu aut jussu fiant, ùt *1. Reg. 10.*

in electione Sæulis contigit. *Fill. n. 106. Sanch. Bon. l. c.*

XII. Sortes divisoræ finè superstitione, & plerumque licitè fieri possunt, sive ad honestum ludum, sive ad hæreditatis divisionem, sive ad litis compositionem, dummodo litigantes, qui æquale Jus habent, consentiant, quia nihil aliud continent, quàm contractum inter eos, qui ad aliquam rem jus habent, ut illius sit, cui fors obtigerit. Sic etiam si plures mortem sint meriti, nec expediat omnes puniri, sorte definiri potest, quis ex iis sit occidendus. Dixi: *plerumque*: tum quia in electionibus Ecclesiasticis sunt illicita, ut *Laym. L. 4. t. 10. c. 3. n. 8.* & *Bon.* Tum quia officia secularia, non forte, sed secundùm personarum aptitudinem sunt dividenda, etsi inter plures æquè aptos & dignos sorte agi possit. *v. Less. l. c.*

XIII. Potest excusari à superstitione, qui modo illicito futura se velle divinare ostendit joci causâ: Ratio; quia non est actus superstitiosus, nec affectatio cognitionis Dei propriæ, sed tantùm vanitas aliqua. *Suar. Sanch. Regin. l. 17. n. 170.*

A D D E N D A.

Q. 2. *Quanam hinc præterea censeri debeant licita vel illicita.* R. Constat ex seqq. §. I. Non est peccatum, saltem mortale, per Astrologiam velle cognoscere aliquod contingens liberum, judicando illam cognitionem esse incertam & tantùm conjecturalem. Ita *Cajet. Tol. Val. Delr. Castrop. Tamb. hinc l. 2. c. 6. §. 1. n. 14.* contra *Sanch. & alios.* Ratio est, quia revera astra inclinant. *Nec refert*, quòd Sixtus V. videatur hoc prohibuisse: Nam *Suar.* aliique cum *Sporer T. 2. c. 9. n. 16.* dicunt eam prohibitionem restringi ad solum Forum externum, ob præsumptionem divinationis internæ: aut
saltem

saltem dici potest, quod prohibeat ea, quæ alioquin non jure naturæ sunt illicita, quale quid non est conjecturalis ejusmodi prædictio, quæ in natura sufficienti nem fundamentum, ob dictam inclinationem, quam astra afferunt. Quod si ad conjecturam ex astris etiam accederet ratio ex temperamento personæ, aut ex consuetudine vivendi, aut alia simili circumstantia, non esset divinatio etiam cum probabiliter talia prædicere, unde & se regulant secundum talem prædictionem, dummodo non illud haberet certam credulitatem, excusaretur saltem à mortali, uti cum *Tamb.* censet *Arcd. hic* §. 2. n. 4.

10

§. 2. Credere somniis, non est mortale, quando quis non omnino credit rem in somno ostensam esse veram seu futuram, sed tantum propter tale somnium aliquid de se non malum operatur, ut evitet malum, quod somnium minatur, tunc enim quamvis fit aliqua levitas vel simplicitas aut nimis timiditas, tamen non apparet gravis malitia, quia non tam credit illud esse à Deo, aut ideo esse verum quam posse aliunde esse verum, ita *Suar. de Relig. T. 1. T. 3. L. 2. c. 13. n. 25.* Ex quo infert *Tamb. n. 22.* hominem in somno sæpius admonitum, ut certo loco terram effoderet, sicque reperiret ollam auro plenam, non peccasse graviter, quamvis deceptus sit & invenerit ollam plenam nigris carbonibus. Similiter *Leander & Tamb. apud Gob. in Exp. T. 11. n. 913.* negant te peccare mortaliter, si pauculas actiones modereris secundum prædictionem Astrologi, v.g. Si navem non conscendas eo die, quo prædixit te submergendum.

11

§. 3. Si quis mediis vanis utatur joci causâ, aut experiatur, quid casu accidat, aut quid tale signum designet, credens totum esse futile & inane, *Vab. Suar. Sanch. Bonac. Delr. Gobat n. 937.* & alii putant non

non esse nisi veniale ob imperfectionem actus, quia non videtur plenè consentire in divinationem; sed *Castrop. T. 17. d. 1. p. 3. n. 6.* meritò dicitur rariò excusari posse à mortali, quia quando ex mediis talibus, quæ seis esse improporcionata, tentas videre, quid accidat, tentas experiri, an dæmon de facto se illis immisceat; ergo tentas cum dæmone societatem habere, quod videtur semper esse mortale, licet ex joco fiat, secundum illud *1. ad Corinth. 10. v. 20. Nolo autem vos socios fieri demoniorum.* Idem tenet *Less. in Auct. v. Magia. c. 3.* quia hoc est advocare dæmonem, sub conditione, dicendo æquivalenter, Si pactus es te ad futurum ponenti tale signum, ad sis, ut sciam, an pactus sis. *Vide dicenda n. 35.*

§. 4. Graviter peccat, qui coquit partem aliquam animalis veneficio interfecti, v. g. cor vel unguam equi, ut sic cognoscat veneficum: Ratio est, quia utitur pacto cum dæmone, qui promisit seposito tali signo nociturum Venefico, vel se proditurum illum, ita *Less. c. 2. Gob. n. 942.*

§. 5. Non peccat graviter, qui cum altero pactum finit, ut præmoriens appareat superstiti, Deo id permittente, moniturus alterum de rebus ad salutem spectantibus, in hoc enim nihil intendit cognoscere ope dæmonis: poterit tamen adesse veniale peccatum ob curiositatem vel periculum deceptionis, ita cum aliis *Castrop. n. 8.*

DUBIUM III.

Quid est quod triplex sit Idololatria.

R *Esp. 1.* Ea est, quando tribuitur honor Creaturæ sicut Deo, *D. Th. 2. 2. q. 94. art. 1.* Id verò fit, ut docet *Less. l. 2. c. 43. d. 2.* non tantum sacrificio, sed etiam quovis signo honoris, quo quisque

Cre.